

Meddelande från kommissionen En ren jord åt alla - En europeiskstrategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) välkomnar Kommissionens förslag till strategi och att det omfattar en nödvändig bredd av politikområden. Det innebär dock ett fortsatt främjande av viss fossil energi och otillräckligt fokus på prissättning av koldioxid utanför den handlande sektorn.
- Kommuner och regioner är viktiga aktörer i genomförandet av klimatarbetet och behöver goda förutsättningar från EU-nivå i form av stödjande insatser, strategier och beslutsunderlag såsom standarder, codesignkrav, klimatdeklarationer etc. I flera av EU:s medlemsstater är brist på lånemöjligheter och projektstöd för lönsam energieffektivisering viktiga begränsande faktorer som EU:s institutioner och program kan bidra till att hantera.
- Det är avgörande att styrmedel i EU är teknikneutrala i relation till klimatnytta och hållbarhet. Tyvärr finns många exempel på motsatsen, såsom förnybarhetsdirektivets tak och uteslutande av hela kategorier biodrivmedel oavsett klimatnytta och hållbarhet samt statsstödsregler som motverkar förnybar energi. Även Kommissionens vägledningar för byggregler främjar vissa förnybara energikällor framför andra, vilket exempelvis styr mot värmepumpar framför fjärrvärme.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Övergripande synpunkter om strategin och remissen

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) välkomnar förslagen till strategin och möjligheterna att ge synpunkter på dessa. Med hänsyn till den korta remisstiden svarar vi utifrån förbundets tidigare ställningstaganden på området, främst Klimatberedningens rapport [Klimatet så klart](#) som antogs av SKL:s styrelse 2017 som grund för förbundets fortsatta arbete.

Det är dock en brist att det inte gått ut någon bredare remiss till kommuner och regioner, eftersom mycket av klimatarbetet genomförs på dessa nivåer.

Det är positivt att förslagen om strategin brett omfattar många relevanta politikområden. Samtidigt är det problematiskt att den är konservativ i flera avseenden och fortsatt innehåller en inriktning på fossil energi, främst naturgas. Kommissionens

meddelande undviker också viktiga svenska framgångsfaktorer som koldioxidskatt för icke handlande sektor, fjärrvärme, bioenergi, energiutvinning ur avfall etc.

Industrins konkurrenskraft måste kunna upprätthållas under omställningen. Det förutsätter i flera fall deltagande av andra länder globalt eller möjlighet att neutralisera styrmedel vid gränserna gentemot internationella handelspartners, eller vid offentlig upphandling. Det finns redan idag många tekniska lösningar med betydligt bättre klimatprestanda inom viktiga områden som betong, förnybar energi, transporter etc.

Vikten av teknikneutrala styrmedel och exempel på motsatsen

Det behövs fortsatt översyn av EU:s regelverk så att styrmedlen är både främjande och teknikneutrala i relation till klimatnytta och hållbarhet. Det motsäger inte att det på en konkret nivå också måste satsas på specifika tekniska och samhällliga lösningar.

T.ex. behövs strategier för elektrifiering av transporter, infångning av koldioxid (CCS) etc. Sådana val bör utgå från analys och bred dialog. I Sverige har vi värdefulla erfarenheter av dialog mellan aktörer i färdplaner inom Fossilfritt Sverige, t.ex. om satsningar för mindre klimatpåverkande stål, betong, byggsektor, transporter etc.

Teknikutveckling och innovation behöver stödjas bland annat genom offentlig upphandling, ecodesignkrav, standarder, informationssystem om LCA och klimatprestanda etc.

Ur svenskt perspektiv behöver vi fortsatt värna nationella särdrag och möjligheter att hantera eller dra fördel av dessa. Det omfattar varmhyra, stort effektbehov i energisystemet under vintertid, fjärrvärme/kraftvärme/fjärrkyla, bioenergi/biodrivmedel, lokala/kommunala energibolag, skog, goda förutsättningar för energiutvinning ur avfall, behov av teknikneutrala byggregler, möjlighet till längre och tyngre fordon, koldioxidskatt, skärpta villkor i utsläppshandeln ETS, etc.

Det är viktigt att EU ställer relevanta krav på klimatnytta och hållbarhet. Ur svenskt perspektiv behöver vi påvisa att EU:s tak på förnybara biodrivmedel är ett kontraproduktivt styrmedel som begränsar teknikutveckling med ett effektivt tillvaratagande av olika resurser och restprodukter inom lantbruk, skog etc.

Kommissionen har en mycket negativ syn på energiutvinning ur avfall trots att det i dagsläget finns en underkapacitet i EU och avfall fortfarande deponeras eller förbränns utan energiutvinning. SKL anser att det under överskådlig tid finns utrymme för effektiv energiutvinning ur avfall. Det motsäger inte vikten av att på flera sätt satsa på avfallsminskande åtgärder, i huvudsak ”uppströms” genom ökad hållbarhet och återanvändning av produkter.

EU:s statsstödsregler och energibeskattningsregler hindrar att förnybar energi ges skattefrihet eller nedsättning som gör att den blir billigare än motsvarande fossil energi. Därtill ställer statsstödsreglerna en mängd administrativa krav på dem som får skattnedsättningar för förnybar energi.

Kommissionens delegerade vägledningar för byggnaders energiprestanda, enligt EPBD, Annex I och metod för kostnadsoptimalitet, är inte teknikneutrala. Kommissionen gör skillnad på om den förnybara energin är ”levererad” till byggnaden eller inte, i strid med tillägg till Annex I om att medlemsstater får likabehandla sådan förnybar energi. När enbart förnybar energi som produceras lokalt räknas bort från byggnadens energiprestanda motverkas effektiv produktion av förnybar energi som tillförs genom elnät, fjärrvärme och fjärrkyla. Att särbehandla lokal produktion av solceller som används i byggnaden främjar i nästa steg elbaserade värmepumpslösningar framför tillförsel av fjärrvärme och fjärrkyla. Istället för att invända mot Kommissionens tolkning har regeringen infört en förordning som undantar lokalt producerad förnybar energi från byggnadens energiprestanda. Därtill har Boverket sedan länge undviktit att åtgärda den styrning bort från fjärrvärme som det innebär att viktningsskäl för el i byggreglerna satts till värden som är betydligt lägre än faktisk prestanda för värmepumpar. Denna snedstyrning har därtill fortplantat sig i statliga bidragssystem och i miljöcertifieringar.

Lokal och regional nivå är viktiga aktörer som stärks av stöd från EU och staten

Det är viktigt att på EU-nivå framhålla att kommuner och regioner är viktiga aktörer för genomförandet av klimatarbetet och kan bidra på flera sätt inom sin verksamhet, samhällsplanering, offentlig upphandling, olika utvecklingssamarbeten och i dialog med näringslivet och invånare. Många har ambitiösa mål och satsningar på området.

Kommuner och regioner behöver ges goda förutsättningar för sitt klimatarbete både från EU och på nationell nivå. Den offentliga upphandlingen kan bidra till att välja mer klimatsmarta produkter och tjänster, teknikutveckling och innovation. Detta behöver stödjas från EU-nivå genom ecodesignkrav, standarder, informationssystem om LCA och klimatprestanda etc.

EU:s regelverk behöver ge möjlighet att se digital infrastruktur och bredband som en offentlig samhällsinfrastruktur som lokal och regional nivå kan engagera sig i, för att nå alla invånare, främja konkurrens bland tjänsteleverantörer och motverka inlåsnings effekter.

På lokal och regional nivå är offentliga och privata energibolag viktiga möjliggörare av klimatsmarta energisystem. De kan också bidra till att mobilisera invånarnas vilja till engagemang och investering i förnybar energi. Prissättningen av koldioxid är avgörande för utbyggnaden av förnybar energi. Ökat fokus behövs även på att hantera kapacitetsproblem i elnäten som uppstått på flera håll i Sverige till följd av ökad efterfrågan från etablering av datacentra, samhällsutbyggnad, industri etc. Samtidigt har kraftvärmens ofta en tuff konkurrenssituation, trots att ökad sådan produktion i en del fall skulle kunna minska effektproblemen. Här är det viktigt att EU-regleringen inte hindrar nära samarbeten mellan produktion, lagring och nät.

Koldioxidinfångning (CCS) behöver främjas på olika sätt. En variant är att prissätta och ersätta negativa utsläpp. En annan variant kan vara att ställa krav på bidrag till CCS

för sektorer med god betalningsförmåga. Lokal och regional nivå kan erbjuda testbäddar för utprovning av ny teknik, inte minst genom sina energibolag. Exempelvis har Stockholms stad en pilotanläggning för produktion av biokol genom pyrolys ("kolmila") som även är en åtgärd för ökad bördighet i den jord där biokolen används.

I flera av EU:s medlemsstater är brist på finansieringslösningar och projektstöd för lönsam energieffektivisering viktiga begränsande faktorer som EU:s institutioner och program kan bidra till att hantera. I Sverige är sällan själva finansieringen ett problem, däremot finns i flera fall en låg betalningsförmåga bland boende och ett system för hyresförhandlingar som inte ger utrymme för ej direkt lönsam energieffektivisering som fastighetsägaren skulle kunna tänka sig att genomföra. Det finns också många goda svenska erfarenheter av olika stödprogram för klimatinvesteringar och stadsmiljöavtal som det är värdefullt att lyfta till Kommissionen.

Sveriges Kommuner och Landsting

Vesna Jovic

Gunilla Glasare